

RÉGI MAGYAR (GYÓGY)NÖVÉNYNEVEK MUTATÓJA, 15—17. SZÁZAD*

GRYNAEUS TAMÁS—PAPP JÓZSEF

A mutatóban a mai helyesírás szerinti növényneveket használtuk, hogy az összetartozó nevek (alakváltozatok, orthográfiai változatok) egymás mellé kerüljenek és a betűrend biztosítható legyen. Kivéve azokat a neveket, melyeket nem tudtunk (biztosan) megfejteni, ezeket dőlt szedéssel különböztettük meg. A számok a 2. táblázat megfelelő sorszámú sorára utalnak, ott a változatok és a botanikai megfejtés megtalálható. A betűrendes mutatóban *nem* szerepelnek a recens ethnobotanikai nevek, ezek mindenütt a megfelelő régi névvel kerültek egy sorba, ill. a *z* oszlopban levő utalószámok segítségével találhatók meg.

<i>Abellulja</i>	357	Bab	370
agármony	238	dísznö —	166
alma	211	babfű	337, 338, 368.
vad-	210	bablevelű fű	237
apró bojtorján	8, 9, 123, 381	bagolyfű	87
apró mályva	68	bakszakállfű	353
apró sóska	244	balzsamfű	349
arany fonal fű	98	barack	285
arannyal ellenkező	293	<i>barcolosa</i>	333
aranyos paprágy	115, 277	basalyag rózsza	245
nagyobbik —	115	basarózsa	245
kisebbik —	288	bazilikomfű	236
aranszemű virág	28	bájfűfája	189
aranszín virágú székfű	26	bárány nyelv	268
asparag	41	-ű útifű	267
atracél	78, 103	bársonyvirág	18, 19, 160
Áldott tövisek fű	2	belénd(fű)	88, 166, 167
árnyékszerető fű	226	berkenye	333
Áron szakála	39	betonia fű	368
árpa	164	béka fű	294, 295
árvalányhaj	6, 44	békalen	197
		békalencse	68

* Ez a mutató a szerzők Régi magyar (gyógy)növénynevek, 15–17. század c. cikkének szerves része; megjelent az Orvostörténeti Közlemények Suppl. 9–10. (Historia Pharmaceutica) c. kötetében (31–49. l. és 5 l. melléklet).

békatarsoly	68	csengőfű	62, 168
bírsalma	101	<i>csengő virág</i>	168
<i>bobonik</i>	209	cseresznye	284
bodza(fa)	313	cserfa	290, 291, 292
földi-	314	cserfalevelű fű	348
bogáncskóró	82, 114	csillagvirág	46
bojtorján	8	csimaszillatú fű	88
apró-	8, 9, 123, 381	csipke	304
bojtos fű	45	csókaláb	120
bojtos kóró fű	279, 337	csudafa	109, 125, 300
Boldogasszony füröszttötte fű	121	csombor	221
Boldogasszony haja	98	Daru orrú fű	152
Boldogasszony mentája	219	dinnye	95
Boldogasszony tenyere	325	dinnyeillatú fű	55
Boldogasszony töviske	325	dió	176, 177
bolhafű	88, 69, 222	disznó bab	166
bolhaűző fű	275, 276	disznó kék	80
bolondító fű	166	– endivia	332
borjúláb	39	disznó kömény	255
borostyán	155, 159	Ebnyelvű fű	103
fa(i)-	159	ebtej	124, 128
földi-	155	kisebbik –	124, 126
vad-	108, 373	ebkapor	25
borostyánlevelű hosszú fű	192	ebszőlő	328, 329
borsfű	108, 316, 317	<i>ecet kóró</i>	114
bors, vízi-	69	<i>effrasia</i>	130
borsó	265, 266	egérfark	3
varjú-	372	egérfül	226
borsoló szekfű	345	egres, fái-	229
<i>botkos tövisk</i>	70	encián (fű)	149, 150
börvény	373	endivia	
buga	146	disznó kék –	332
apró haraszt-	146	vad –	184
<i>bukfű</i>	337	<i>eper</i>	138
<i>buser</i>	245	erdei kakukfű	218
búzavirág	74	erdei tárkony	4
bükkfa	132	erős mályva	212
bürök	81	erszénes fű	68
Cékla	53	ezerjófű	105, 113, 273
– széles levelű	54	ezerlevelű fű	3
ciser borsó	79	Édesfa	157
cikória	80	édesgyökér	156
cinadonia	75	édesgyökerű fű	110
cirok	334	édeskömény	137
Csaba íre	23, 260, 261	Fagyal	194
csalán	361	fa moh	162
fekete-	320		
császárvirágja	375		

farkasalma	31, 93	füge	133
farkasfog	324	fűzfa	310
farkashárs	107	Gamondor fű	348
farkasölő mérges fű	5	gaz	339
farkas talpa	11	Gentius király füve	148
fái sóska	52	gerent fű	75
fái szeder	228	gesztenye	7
fecskefű	75, 102	gezemice	68
fehér földi tök	59	gilisztafű	29
fehér fű	28	gimnyelv(ű) fű	257, 319
fehér hunyor	273, 365	gólyaköröm	151
fehér mályva	17	gólyaorrú fű	152
fehér szegfű	216	gopat (?)	239
fehér üröm	34, 36	fekete –	239
fehér virágú vizitök	73	gömbölyeg gyökér	83
fekete csalán	320	görény fű (?)	99
fekete fodormenta	218	görögdinnye	84
fekete gopat	239	guba(teremtő) fű	146
fekete gyopár	239	gyalog fenyőfa	180
fekete koriander	10, 233	gyapjú termő fa	158
fekete nadály	341	gyapot	158
fekete pöszerce	50, 208	gyékény	344, 360
fekete szőlő	363	gyopár	
fekete üröm	35	fekete –	239
házi –	78	gyöngyvirág	86
fenyő(fa)	1, 178, 186	Hagyma, vad –	142
gyalog –	180	kígyó –	230, 240, 318
keresztes –	259	hajdina	321
közönséges –	262	hajnevelő fű	99
magos –	178	harangfű	87
vad –	262	harangvirág	86
festeni való	303	haspurgáló fű	223
festő fű	175	három levelű fű	357
fodorkáposzta	58	három színű virág	375
foghagyma	16	hársfa	351, 352
vad –	195	herceg füve	102
foghagyma szagú fű	13	hester	48
folio bowst ian.	373	híg virics	156
folyó fű	99, 373	holt csalán	185
folyondár	98	hölgyemál	163
földi bodza	314	hunyor(fű)	271, 365
földi tök	59, 60, 61	fehér –	273, 365
fehér –	59	Ispinach	306
földi füst	140, 141	istenfája	33, 36
földi mogyoró	136, 188	istenlovafarka	21
földi tömjén	40	Iván virágu	144
fülbe eresztő fű	324	ivola	
fülbe facsaró fű	322	fehér –	216
fülfű	100, 322, 324, 348		

kék –	374	kömény	72, 137
sárga –	216	disznó –	255
szederjes –	216	édes –	137
tarka –	377	vad –	212
izsóp	170	kőrísfa	139
Jegenyefa	278	kőrontó fű	44, 250
jegenyefa töviből való	179	körtvély	263, 264
Kakukfű	349, 350	kőmagú fű	202
kakuk kenyere	357	kőmenta	222
kakuk <i>terjék</i>	20	köszvényfű	51, 282
kalárisfű	41	kupás fű	87
kal(in)ca	328	kuta (?)	309
kapor	22, 23	Laboda	47
eb-	25	lapu	253
kapotnyak	31, 40	nagy –	30
katángkóró	64, 80	lábmosó fű	20
káka	76	lednek	369
kása		len	199, 200
rizs-	242	selyem –	198
kecskerágófa	131, 378	vad –	197, 198
kecskeszakáll(ú fű)	38, 43	lencse	191, 371
kender	67	levendula	190
vad-	43, 197	<i>levestikom</i>	193
keresztes fű	148	likas ír	148
körösztös fenyő	259	<i>likoricium</i>	156
kerti édesmák	246	liliom	196
kerti mályva	17	fehér –	196
keserű bab	206	kék –	10, 172, 174
keserű gyökér	150	sárga –	172, 173, 196
keserű lapu	30	sárga vízi –	173
kék		zöld –	161
disznó –	80	<i>lófark fű</i>	118
endivia –	332	löhère	356, 357
vad –	182	piros virágú –	356
kék <i>ivola</i>	374	sárga virágú –	355
kék liliom	10, 172, 174	lőmenta	220, 222
kék virág	74	lőrom	30
kígyóhagyma	230, 240, 318	lúdhizlaló fű	281
kígyórokka	39	lúdhúr	226
kígyó <i>trangfű</i>	274	lúdláb	80
kocsord	110	Lysimachus király füve	117
komló	165		
konkoly	10, 204	Macsagyökér	364
koriander	88	macskaméz	143, 217
fekete –	10, 233	macskatövis	25, 122
kökény	286	madárköles	203
köldök(fű)	62	madársóska	243
köles	225	<i>magos</i> fenyő	178
madár-	203	mandula	283

maszlag fű	237	Ökörfark(fű, -kóró)	366
májfű	43	ökör nyelve	21, 116
mák	246, 247, 249	vörös – szabású fű	207
vad –	248	ökörszem fű	24
szarvas vad-	154	ördög harapta fű	181, 257
mályva	17	örvény fű, – gyökér	171
apró –	68	ötlevelű fű	280, 281
fehér –	17	<i>Pachko</i>	197
kerti –	17	papmonya	258
széles levelű –	17	pap pohara	87
mátra fű	77	paprágy	115, 135
meggy		aranyos –	115, 277
vad –	287	nagyobbik aranyos –	115
menta	222	kisebbik aranyos –	288
kő –	222	pap sajtja	68
ló –	220, 222	<i>paradych</i>	78
mennyei ajándék	75	<i>parkag hagyma</i>	229
mennydörgő fű	324	<i>páka both</i>	360
Mercurius füve	223	pálmafa	256
meresztőfű	237	pálma mag	256
meténg <i>bouch</i>	373	pápa füve	82
méhfű	28, 217	pár	15
mérges fű	251	– hagyma	15
Mihályka monya	231	párducölő fű	251
mogyoró	94	párlófű	281
földi –	136, 188	pázsitfű	339
varjú-	136	perje (l. pörje)	115
moh	162, 340	peszerce	
moh répa	252	fekete –	50, 208
<i>momortika</i>	227	petrezselyem	254
murok	57, 110	vad –	88
vad –	110	petrezselyem szabású fű	254
mustár	326, 327	pénzlevelű fű	209
Nadályfű	341	<i>pimponya</i>	347
fekete –	341	pippancs	197, 248
nadragulya	213	pipe húr	226
napköles	202	pirító fű	303
napkövető fű	80	piros virágú lóhere	356
nap után forgó fű	74	piszke	299
nap után járó fű	80	poláj fű	
nap után váró fű	64	vad –	348
nárdus	364	pomagránát(alma)	289
<i>nesitt fű</i>	343	porcs fű	100, 269
<i>nospolya</i>	224	pörje fű	250
nősző fű	237	<i>pörje szabású füvecske</i>	277
nyelves fű	308	puszpáng	63
nyúl árnyék(a)	41, 42	Ragadó fű	145, 250
nyúl láb	354	<i>raconch</i> (?)	10
		<i>rantho</i> fű (? rontó-)	75

repce	57	spárga fű	41
repcsin	65	<i>spikanard</i>	190
reték	296, 297	<i>spinat</i>	56, 335
reték tormája	32	sülyfű	39
répa	56, 57, 296		
moh-	252	Szaporafű	342, 367
sárga-	110	szarkaláb	85, 152
vörös –	252	szarvasnyelv	257
<i>reponcz</i>	66	szarvas vad mák	154
<i>richorda</i>	51	szamártánc	201
rizskása	242	szamártóvis	147
rókaölő mérges fű	5	<i>szanykor</i>	315
rókamony	237	szeder	304
rontófű	75, 280, 323	– fa	228
rozmarin	302	fái –	228
rozs	321	szederjes virágú <i>székfű</i>	85
rózsa	301	szeges borsó	187
<i>rukercz</i>	51	székfű	111, 112
ruta	309	borsoló –	345
		fehér –	216
Salamon pecsétje	270, 272	tengeri –	37
saláta	183	székfű	214, 215
sas fű	29	aranyszín virágú –	26
sáfrán		szederjes virágú –	85
<i>sziklice-</i>	71	szelíd mák	246
tót-	71	szemvigasztaló	129
vad –	71	szent fű	250
sárga liliom	172, 173, 196	szent Ilona füve	150
sárgarépa	110	szent János füve	144, 168, 169,
sárga sás	172		277, 312, 347
sárga virágú lóhere	355	szent László király füve	148, 150
sárga vízi lilom	173	szent János étele	277
<i>sarkantho</i> fű (a=e?)	80	szent Simeon füve	212
sarkantyú taréj	85	<i>sziklice</i> sáfrány	71
sárkányfű	274	szittyó <i>szar</i>	76
<i>sasa</i>		szőlő(tő)	379, 380
vízi –	134	eb-	328, 329, 330
sás fű	104	fekete –	363
sáshagyma	15	szép –	329
seb fű	331, 337, 368	veres –	298
selyem		<i>szülák</i> fű	373
len –	99		
<i>semer</i> fű	294	Tatárka	321
sikárló	118	tálmosó	118
sokgyökerű fű	102	tárkony	
som (fa)	89	erdei –	4
sóska	305, 307	tejes fű	127
apró –	244	tengeri dara	202
fái –	52	tengeri sze(é)kfű	37
madár-	243	téli zöld	119, 324, 373

<i>thymiánfű</i>	349	– kék	182
<i>thymonfű</i>	357	– fenyő	262
tisztesfű	336	– fokhagyma	195
torma		– hagyma	142
reték – ája	32	– kender	43, 197
vízi – fű	232	– kömény	212
tormalevelű fű	232	– len	197, 198
<i>totu kapor</i>	22	– mák	248
tök	97	szarvas-	154
földi-	59, 60, 61	– hoz hasonló fű	281
vízi –	234, 235	– meggy	287
fehér virágú –	73	– murok	110
sárga virágú –	234	– nárdos	364
töklevelű fű	234	– petrezselyem	88
tölgyfa	291	– poláj fű	348
tömjénfű	40	– sáfrán	71
tömjén, földi-	40	– zsálya	155, 311
tönköly	358	varjúköröm	91
török búza	382	varjú láb	92, 152, 153, 359
<i>trank fű</i>	274	varádics	78, 110, 344, 346
kígyó –	274	vetett mák	246
tövisk –		<i>vereshalyag</i>	258
áldott-fű	2	vér állató fű	169
<i>botkos</i> –	274, 70	vér gyökér	68
turbolya	27	viola	376
tyúkbegy	20	mindenfélé –	216
tyúkharapta fű	226	vízi bors	69
tyúkhúr	226	vízi tök	234, 235
tyúkszem fű	20	sárga virágú –	234
tyúk taraj	241	vízi torma fű	232
Ugorka	96	vízi <i>sasa</i>	134
új <i>gyewywen</i>	87	<i>viries</i>	
úti fű	267, 268	<i>híg-</i>	156
bárány nyelvű –	267	vörös hagyma	14
vízi –	12	vörös ökörnyelv szabású fű	204
Üröm		vörös répa	252
fehér –	34, 36	Zab	49
fekete –	35	zanót	106, 250
házi –	78	zászpa	365
üszög? (<i>ywzewgh</i>)	29	<i>zobragbori</i>	88
Vad		zöld liliom	161
alma	210	Zsálya	312
– borostyán	108, 373	vad –	155, 311
– endivia	184		